

Łódź, dnia 23 lipca 2024 roku

**I Zastępca
Komendanta Wojewódzkiego Policji
w Łodzi**

BKO – 5111/27/23

Pan Rafał Kulas

**Dyrektor Zespołu
„Krajowy Mechanizm Prewencji Tortur”
Biuro
Rzecznika Praw Obywatelskich
Al. Solidarności 77
00 – 090 Warszawa**

W nawiązaniu do przesłanego Raportu Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur sygn. KMP.570.13.2023.AN z dnia 27 czerwca 2024 roku, z wizytacji Pomieszczenia dla osób zatrzymanych lub doprowadzanych w celu wytrzeźwienia (zwanego dalej PdOZ) Komendy Powiatowej Policji w Opocznie uprzejmie informuję, że poddano szczegółowej analizie ww. raport. Poniżej przedstawiam stanowisko w zakresie realizacji zaleceń zawartych w punkcie 8 przedmiotowego raportu.

Ad. 1. *„Zapewnienie, by wszelkie podpisywane przez cudzoziemców oświadczenia były tłumaczone na język dla nich zrozumiały. W przypadku problemów z komunikacją należy korzystać z pomocy tłumacza, niezależnie od podstawy zatrzymania. Tłumaczenie dokumentów przez tłumacza powinno być odnotowywane na dokumencie (z podpisem i pieczętką)”*.

Polecono funkcjonariuszom KPP w Opocznie, aby w przypadku zatrzymania cudzoziemców wszelkie oświadczenia podpisywane były przez osobę zatrzymaną wyłącznie w sytuacji, kiedy są dla nich zrozumiałe. W przypadku problemów z komunikacją należy korzystać z pomocy tłumacza, niezależnie od podstawy zatrzymania.

Ad. 2. *„Odnotowywanie w dokumentacji ewentualnych trudności w komunikacji z cudzoziemcem, a także informacji, w jakim języku komunikuje się zatrzymany oraz czy i w jaki sposób nastąpiło tłumaczenie”*.

W zakresie realizacji czynności związanych z zatrzymaniem cudzoziemca, wprowadzono bezwzględny obowiązek odnotowywania informacji o stopniu znajomości języka polskiego oraz informacji, w jakim języku przekazano zatrzymanemu pouczenie o przysługujących mu prawach i obowiązkach. Policjanci dokonujący zatrzymania zobowiązani zostali do wpisywania w protokole zatrzymania osoby informacji, czy osoba komunikuje się w języku polskim, bądź w jakiej formie się z nią komunikowali.

Ad. 3. *„Przypomnienie funkcjonariuszom, aby posługiwali się w czasie pełnionej służby aktualnymi drukami związanymi z pozbawieniem wolności” np. pouczeniem o uprawnieniach osoby zatrzymanej.*

Zobligowano funkcjonariuszy wykonujących czynności z osobami zatrzymanymi do posługiwania się aktualnymi drukami związanymi z pozbawieniem wolności m.in. pouczeniem o uprawnieniach osoby zatrzymanej.

Ad. 4. *„Umieszczanie w dokumentacji osoby zatrzymanej podpisanego przez zatrzymanego druku pouczenia o przysługujących uprawnieniach. Jeżeli osoba zatrzymana odmówi podpisania dokumentu, parafki wraz ze wskazaniem przyczyny odmowy złożyć powinni funkcjonariusze sporządzający protokół”.*

Zobligowano funkcjonariuszy do dołączania do dokumentacji osoby zatrzymanej podpisanego przez zatrzymanego druku pouczenia o przysługujących uprawnieniach oraz poinformowano funkcjonariuszy o sposobie postępowania w przypadku, gdy osoba zatrzymana odmówi podpisania takowego druku. Zobowiązano również funkcjonariuszy pełniących służbę na Powiatowym Stanowisku Kierowania KPP w Opocznie do każdorazowego sprawdzania kompletności i poprawności sporządzonej dokumentacji, dotyczącej osoby zatrzymanej.

Ad. 5. *„Regularne aktualizowanie wykazu adwokatów świadczących pomoc prawną na terenie Opoczna”.*

W PdOZ KPP w Opocznie zamieszczono aktualny wykaz adwokatów świadczących pomoc prawną na terenie Opoczna. W przypadku zmian wykaz ten będzie na bieżąco aktualizowany.

Ad. 6. *„Umieszczenie wykazu instytucji stojących na straży praw człowieka w pokojach, w których przebywają osoby zatrzymane, oraz uzupełnienie wykazu o dane teleadresowe wskazanych instytucji”.*

W pokojach PdOZ KPP w Opocznie, w których przebywają osoby zatrzymane umieszczono aktualny wykaz instytucji stojących na straży praw człowieka wraz z danymi teleadresowymi tych instytucji.

insp. Jarosław RYBKA

Warszawa, 28-08-2024 r.

**BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH**

Krajowy Mechanizm Prewencji

KMP.570.13.2023.AN

Pan

adw. Marcin Karpiński

**Dziekan Okręgowej Rady
Adwokackiej w Częstochowie**

e-mail:

ora.czestochowa@adwokatura.pl

Szanowny Panie Dziekanie,

na podstawie art. 1 ust. 4 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich¹ Rzecznik wykonuje funkcję krajowego mechanizmu prewencji, niezależnego organu do spraw przeciwdziałania torturom i innemu okrutnemu, niehumanitarnemu i poniżającemu traktowaniu albo karaniu, działającego w oparciu o Protokół fakultatywny do Konwencji ONZ w sprawie zakazu stosowania tortur².

Funkcję tę Rzecznik Praw Obywatelskich wykonuje za pomocą działającego w Biurze RPO Zespołu – Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur (dalej: KMPT, Krajowy Mechanizm). Podstawowym zadaniem tego zespołu jest monitorowanie sytuacji w miejscach pozbawienia wolności, przez niezapowiedziane wizytacje. Ich celem jest ocena sposobu traktowania osób przebywających w detencji i zapewnionych im zabezpieczeń oraz rekomendowanie praktycznych rozwiązań, które wzmocnią ich ochronę przed ryzykiem tortur i innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania.

¹ Dz. U. z 2023 r. poz. 1058, ze zm.

² Dz. U. z 2007 r. nr 30, poz. 192, ze zm.

W dniu 25 września 2023 r. przedstawiciele KMPT przeprowadzili wizytację Pomieszczenia dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia (dalej: PdOZ, Izba) zlokalizowanego na terenie Komendy Powiatowej Policji w Opocznie, al. Dąbrówki 1. Raport z tej wizyty został upubliczniony na stronie internetowej Biura RPO³.

W trakcie wizytacji przedstawiciele Krajowego Mechanizmu otrzymali informacje, że osobom zatrzymanym, które potrzebują pomocy prawnej, a nie posiadają swojego pełnomocnika, udostępniany jest wykaz adwokatów świadczących pomoc prawną na terenie Opoczna. Zdarzają się jednak sytuacje, w których adwokaci odmawiają przyjazdu do PdOZ lub wyrażają chęć niesienia pomocy prawnej dopiero po opuszczeniu przez zatrzymanego Izby i przyjeździe do kancelarii.

KMPT jest zaniepokojony otrzymanymi sygnałami. Opisana praktyka może rzutować na efektywność świadczonej pomocy prawnej (czynności procesowe odbywają się bowiem pod nieobecność obrońcy).

Dostęp do adwokata stanowi minimalną gwarancję prewencji tortur, niezależnie od rodzaju miejsca pozbawienia wolności. Znaczenie tej gwarancji jest silnie podkreślane przez Podkomitet ONZ ds. Prewencji Tortur (SPT)⁴ oraz Europejski Komitet ds. Zapobiegania Torturom (CPT)⁵.

SPT wskazuje, że z prewencyjnego punktu widzenia dostęp do adwokata stanowi ważne zabezpieczenie przed złym traktowaniem. Obecność adwokata może nie tylko zniechęcać do uciekania się do złego traktowania lub innych nadużyć, lecz również pomóc w dostępie do przysługujących klientowi praw, w tym do mechanizmów skargowych⁶.

Podkomitet wskazuje, że na system ochrony przed torturami należy patrzeć systemowo. Dostęp do adwokata (de iure oraz de facto) w połączeniu z nadzorem miejsc pozbawienia wolności wykonywanym przez niezależne organy, sąd i prokuraturę oraz możliwość wnoszenia skarg do niezależnego organu zajmującego

³ Zob. <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/wizytacje-krajowego-mechanizmu-prewencji>

⁴ Subcommittee on Prevention of Torture and other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (SPT), <https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies/spt>.

⁵ European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT), <https://www.coe.int/en/web/cpt/home>.

⁶ Zob. Raport SPT z wizyty w Szwecji w 2008 r., CAT/OP/SWE/1, § 61.

się badaniem zarzutów złego traktowania są kluczowymi zabezpieczeniami przed torturami⁷. Dla skutecznej ochrony konieczne jest jednak, by działały one w praktyce⁸.

SPT podkreśla również, że porady prawne powinny być profesjonalne, świadczone w interesie osób pozbawionych wolności oraz realizowane w warunkach absolutnej poufności. Niezależne organizacje zawodowe powinny zapewnić odpowiednie szkolenia prawnikom świadczącym pomoc prawną⁹.

Z kolei CPT akcentuje znaczenie fizycznego, poufnego kontaktu obrońcy z klientem. Prawo do adwokata, rozumiane jako gwarancja wolności od tortur, musi obejmować prawo do spotkania się z adwokatem na osobności. Fizyczna obecność adwokata jest bowiem niezbędna dla realizacji tego prawa przez zatrzymanego. Jest to jedyny sposób umożliwiający dokonanie rzetelnej oceny stanu fizycznego i kondycji psychicznej osoby pozbawionej wolności. Jak również zauważa Komitet, fizyczna obecność adwokata ma zniechęcający wpływ na tych, którzy są skłonni do złego traktowania zatrzymanych osób. Ponadto adwokat jest w znakomitej pozycji, by podejmować odpowiednie działania jeśli złe traktowanie faktycznie ma lub miało miejsce¹⁰.

Należy także podkreślić, iż zgodnie z art. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze¹¹ adwokatura powołana jest do udzielania pomocy prawnej, współdziałania w ochronie praw i wolności obywatelskich oraz w kształtowaniu i stosowaniu prawa. Z kolei w kodeksie etyki adwokackiej¹² jasno wskazano, iż obowiązkiem adwokata jest przestrzegać norm etycznych oraz strzec godności zawodu adwokackiego. Ponadto zgodnie z kodeksem etyki adwokackiej stosunek klienta do adwokata oparty jest na zaufaniu (§ 51). Tymczasem brak konsultacji prawnej i obecności adwokata w sytuacji, gdy jest ona najbardziej potrzebna, może to zaufanie podważać, jak również działa ze szkodą dla ochrony praw i wolności człowieka.

⁷ Zob. Raport SPT z wizyty w Malediwach w 2008 r., CAT/OP/MDV/1, § 63.

⁸ Tamże, § 64.

⁹ Zob. Raport SPT z wizyty w Ukrainie w 2016 r., CAT/OP/UKR/3, § 47-52.

¹⁰ Zob. Raport CPT z wizyty w Polsce w 2013 r., CPT/Inf (2014) 21, § 29. Zob. również dokument pt. „Dostęp do adwokata jako środek zapobiegający złemu traktowaniu”, wyciąg z Dwudziestego Sprawozdania Ogólnego, CPT/Inf (2011) 28-part1, § 18,19, 23.

¹¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 1184.

¹² Zob. Załącznik do Uchwały nr 403/2023 Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej z 7 grudnia 2023 r. Zbiór Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu (Kodeks Etyki Adwokackiej).

Pragnę zapewnić, że powyższe uwagi formułuję w duchu współpracy w kierunku prewencji tortur i szacunku dla dokonań Adwokatury. Jak bowiem podkreśla Preambuła Protokołu fakultatywnego do Konwencji ONZ w sprawie zakazu stosowania tortur „skuteczne zapobieganie torturom oraz innemu okrutnemu, niehumanitarnemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu wymaga edukacji i połączenia szeregu środków legislacyjnych, administracyjnych, sądowych i innych”. W ocenie KMPT adwokaci pełnią w tym procesie kluczową rolę.

Z uwagi na powyższe okoliczności, zwracam się do Pana Dziekana z uprzejmą prośbą o przypomnienie adwokatom Okręgowej Rady Adwokackiej w Częstochowie o ich roli w procesie zapobiegania torturom i standardach wykonywania zawodu adwokata.

Uprzejmie proszę o poinformowanie Rzecznika Praw Obywatelskich o stanowisku Pana Dziekana zajęтым w tej sprawie i podjętych działaniach.

Z poważaniem

Rafał Kulas

Dyrektor Zespołu

/-wydano i podpisano elektronicznie/

OKRĘGOWA RADA ADWOKACKA
W CZĘSTOCHOWIE

Częstochowa, dnia 16 września 2024 r.

Szanowny Pan
Rafał Kulas
Dyrektor Zespołu
Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich

/pocztą elektroniczną/

I.dz.: 432 /2024/ORA og.

Okręgowa Rada Adwokacka w Częstochowie w nawiązaniu do otrzymanego pisma Szanownego Pana Dyrektora uprzejmie podaje, iż przeprowadzone wśród członków Częstochowsko-Piotrkowskiej Izby Adwokackiej rozpytanie nie potwierdziło przypadków, aby adwokat odmówił udzielenia pomocy prawnej z powodu konieczności wykonania czynności poza siedzibą kancelarią. Adwokaci tutejszej Izby doskonale zdają sobie bowiem sprawę jak ważna jest udzielenie osobom zatrzymanym pomocy prawnej na najwcześniejszym etapie postępowania karnego. Natomiast niepokój budzą otrzymane przez ORA sygnały, że funkcjonariusze służb zniechęcają osoby zatrzymane do zwracania się o pomoc adwokata na pierwszym etapie, co w toku dalszego procesu istotnie wpływa na skuteczność obrony.

Z wyrazami szacunku,

DZIEKAN
Okręgowej Rady Adwokackiej
w Częstochowie
adw. Marcin Karpiński